ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
Танько Тетяни Петрівни
на дисертацію Гусаченко Оксани Петрівни на тему: «Методика формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочні співацькій діяльності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Становлення незалежної української держави та відродження національної культури вимагає вирішення низки питань щодо докорінного реформування всієї системи шкільної освіти, забезпечення можливостей постійного духовного розвитку особистості та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Такий підхід потребує розкриття творчого потенціалу кожної людини в будь-якій сфері діяльності.

Музичне мистецтво – один із центральних складників естетичного виховання, воно відіграє особливу роль у всебічному розвитку особистості, зокрема, дітей середнього шкільного віку. Ця роль визначається специфікою музики, як виду мистецтва, з одного боку, і специфікою підліткового віку – з другого. Музичне мистецтво синтезує світорозуміння і світовідчуття, пізнання і переживання. Актуалізуючи явища, що існують лише потенційно, воно виступає як особливий вид діяльності, що розширює межі людського світу й оптимізує людський фактор у світі, слугує засобом творчого розвитку.

Значущість музично-естетичного виховання полягає в тому, що воно формує в учнів розуміння краси, витонченості й загостреності світосприймання, духовні потреби та інтереси, емоційно-естетичне ставлення до дійсності й мистецтва, розвиває творчі здібності.

Сьогодні, на жаль, у практиці музичного навчання недостатньо реалізується творчий і духовний потенціал музичного мистецтва, різних видів дитячої музичної діяльності, співацької, зокрема.

З цих позицій підвищується увага до науково-методичного обґрунтування проблеми формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній

співацькій діяльності, а отже, тема опонованої дисертаційної роботи Гусаченко О. П. «Методика формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності» є своєчасною і важливою.

Цілком погоджуємося з автором дослідження, яка наголошує, що сьогодні конче необхідним є подальше вивчення й цілісне системне узагальнення уявлень щодо музично-естетичного виховання дітей та молоді, зокрема позаурочної музичної діяльності, спрямованої на особистісний музичний розвиток кожної дитини відповідно до її схильностей та інтересів.

Оксана Петрівна слушно зауважує, що саме співацька діяльність, яка є характерною рисою української ідентичності, надає можливість школярам у позаурочний час реалізовувати власні музичні здібності, стимулює особистісне зростання дітей, сприяє їх самореалізації, закладає базову основу музично-творчого потенціалу.

Як позитивне, слід відзначити, що структура дисертації відображає всі етапи підготовки та здійснення теоретико-експериментального дослідження запропонованої проблеми, його належну джерельну базу та концептуальні засади. Варто наголосити, що дисертанткою продемонстровано власну дослідницьку позицію й досить ґрунтовну обізнаність у предметі дослідження. Автор опонованої роботи виявила наукову ерудицію і музично-педагогічну компетентність, високу культуру наукової праці, захопленість нею. Як результат представлені описові матеріали, аргументи і висновки, що випливають із кожного розділу дисертації, тісно узгоджені між собою провідною авторською ідеєю, логічно вмотивовані.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджено ґрунтовним аналізом праць вітчизняних і зарубіжних учених, використанням загальнонаукових методів дослідження, статичних та емпіричних даних. Наукові положення, висновки та результати, які містяться у дослідженні, базуються на глибокому теоретичному аналізі та систематизації широкого кола наукових праць із

проблеми формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності.

Обґрунтування обраної теми дисертації є змістовним і переконливим, а коло завдань для вирішення таке, що сприяє всебічному розкриттю предмета дослідження та досягненню його мети. Об'єкт, предмет, мета наукової роботи логічно пов'язані та чітко окреслюють проблему дослідження.

Якість дисертації Гусаченко О. П. найкраще розкривають такі інтегральні характеристики роботи, як теоретична і практична значущість. Дисертантка всебічно реалізує принципи організації наукового пошуку й способи визначення його стратегії, оптимально добирає методи дослідження пошуку, правильно визначає його понятєво-категоріональну основу, коректно уточнює наукове поняття «музично-творчий потенціал», що здійснюється під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників, має ціннісну спрямованість, зміст, характер, способи та методи реалізації на практиці.

Поціновуючи найважливіші здобутки дисертації необхідно відзначити, *що автором* ґрунтовно висвітлено питання становлення та розвитку дефініції «творчий потенціал особистості» в соціальному, акмеологічному, мистецтвознавчому та психолого-педагогічному аспектах. Слід відзначити глибину та всебічність здійснюваного авторського теоретичного аналізу й значення центрального поняття дослідження «музично-творчий потенціал підлітка», що трактується Гусаченко О. П. як інтегрована особистісна властивість, що виражає здатність до актуалізації, примноження і розширення індивідуальних ресурсів підлітків у творчій самореалізації в галузі музичного мистецтва. Пошукувачка слушно зауважує, що він охоплює сукупність усіх вроджених, виявлених музичних та інтелектуальних задатків і здібностей, прихованих резервів і сил, забезпечує достатність і готовність дитини до генерування нових ідей, реалізації авторських моделей та створює фундамент для подальшої творчої музичної діяльності підлітка. Музично-творчий потенціал, наголошує пошукувачка, є складною динамічною полівекторною

системою, що визначає ймовірність здійснення підлітками музично-творчої діяльності.

Високої оцінки, на наш погляд заслуговує й те, що на основі теоретичного вивчення сутності означеного феномена, автором розроблена компонентна структура музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності, основу якої складає взаємозв'язок мотиваційно-оцінного, пізнавально-операційного та креативно-рефлективного компонентів, які системно охоплюють її зміст.

Відповідно до розроблених змісту і структури музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності дослідницею визначено такі критерії, як: зацікавленість у музичній діяльності та яскравість реакції на музику; загальна і музична освіченість та ступінь емоційно-смислової переробки музичної інформації; емоційна насиченість навчально-виховного процесу; художньо-естетичні потреби і корекції художніх смаків підлітків; повторність музичних вражень з метою досягнення підлітками естетичної насолоди від мистецтва; єдність розвитку інтуїтивного та свідомого; забезпечення творчої свободи в музичній діяльності та спонукання до творчого самовираження.

Заслуговують схвалення й визначені та обґрунтовані Гусаченко О. П. педагогічні умови формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності, а саме: актуалізація набутих музичних знань і творчого досвіду у позаурочній співацькій діяльності; створення позитивної морально-психологічної атмосфери та ситуацій успіху; підтримка оптимальної активності кожної дитини засобами поступового ускладнення музично-творчих завдань.

Цікавою і вагомою, на наш погляд, є експериментальна робота з формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності, у якій автором грамотно визначено критерії, показники, схарактеризовано рівні сформованості музично-творчого потенціалу підлітків;

окреслено зміст і проаналізовано результати констатувального етапу експерименту; розкрито шляхи поетапної реалізації методики та педагогічних умов формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності, подано порівняльний аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

Важливим є й те, що під час співочої діяльності пошукувачкою визначено нові підходи до творчого виховання учнів, що полягають у заохоченні їх до занять співом, поліхудожньому розвиткові, формуванні у них здібностей творчого мислення, тощо.

Заслуговує схвалення й розроблена Гусаченко О. П. поетапна методика (у сукупності принципів, умов, методів, форм та технологій) формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності, що містить нестандартні й цікаві прийоми включення учнів у музично-творчий процес. Так, на першому, мотиваційно-змістовому етапі, було впроваджено комплекс вмотивовано-оцінних методів: «Ескізи ідеал-настрою» (модифіковані формули творчого самонавіювання), «Інструкція до створення ідеал-концепції виконання твору» (оцінювання культури музичного мовлення), «Мистецька загадка» (стимулювання позитивної мотивації та потреби в отриманні естетичного задоволення), ігрові прийоми та різноманітні навчальні, розвивальні, творчі, рольові, сюжетні ігри.

На другому, пізнавально-поглиблюючому етапі, увага підлітків зосереджувалась на поглибленні набутих комунікативних, музично-виконавських компетенцій та музично-естетичних смаків завдяки аутотренінгам, методам створення асоціативного малюнку, моделювання емоційних ситуацій, образно-демонстраційним методам, презентації творчих завдань для розвитку образного і абстрактного мислення, метафоричних асоціацій, фантазій, формування інтелектуальної активності, осмислення інтонаційно-пластичних джерел музики, розвитку образно-слухової уяви.

На третьому, креативно-моделюючому етапі, підлітків стимулювали до прояву самостійності, творчої активності, ініціативності у співацькій діяльності, моделювання власного сценічного іміджу тощо.

Дисертанткою коректно проведено аналіз отриманих результатів, які свідчать про достатню широту й валідність експерименту, результати якого оброблені якісно й кількісно. Усі експериментальні процедури були спрямовані на формування окремих компонентів творчого потенціалу підлітків відповідно до отриманих даних констатувального етапу експерименту. Водночас, дисертантці вдалося врахувати необхідність системного і цілісного підходу до формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності в цілому.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертаційної роботи є ґрунтовними, вони свідчать про виконання поставлених завдань дослідження.

Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертації.

Додатки до роботи є інформативними і становлять вагоме науково-методичне підґрунтя для заглиблення в проблему дослідження.

Отже дисертаційна робота Гусаченко О. П. за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дисертаційним дослідженням.

У цілому, позитивно оцінюючи отримані дисертанткою результати, відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. У першому розділі дисертації визначено ряд функцій, які впливають на розвиток музично-творчого потенціалу підлітків, зокрема, етичну та естетичну, суспільно-організаційну, когнітивну, виховну та розвиваючу, комунікативну, духовно-катарсичну та ін. На наш погляд, бажано було б включити й адаптивну функцію, оскільки саме від того, наскільки учні здатні адаптувати власний потенціал до творчої діяльності залежатиме процес цього розширення.

2. Зважаючи на те, що дисертаційна робота присвячена формуванню музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності,

було б логічним більш розлого висвітлити специфіку роботи з різними дитячими вокально-хоровими колективами.

3. На нашу думку, потребує більш детального опису в тексті дисертації перелік форм, методів, технологій формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності за виокремленими етапами.

4. У дослідженні варто було б показати проблемні ситуації, які мали місце під час проведення експериментального дослідження, оскільки діти підліткового віку мають різну музичну підготовку, а це безпосередньо впливає як на мотиваційно-ціннісну сферу, так і на розвиток співацьких умінь.

Однак, зазначені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, безсумнівна наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів до визначення суті та змісту формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності, комплексність та ґрунтовність дослідно-експериментальної роботи.

ВИСНОВОК: враховуючи актуальність, новизну, завершеність, самостійність і цілісність дисертації «Методика формування музично-творчого потенціалу підлітків у позаурочній співацькій діяльності», зміст і оформлення результатів якої відповідають стандартним вимогам «Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння звання старшого наукового співробітника» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року за № 567 щодо кандидатських дисертацій, а її автор Гусаченко Оксана Петрівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри естетичного виховання
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди Танько Т.П.

Підпис тов. Танько Т.П.
засвідчується зав. загальним відділом
10.05.2019